

David Hutt * - Tại sao Việt Nam không đung tới những ông chủ siêu giàu?

Why Vietnam doesn't squeeze its super-rich tycoons

David Hutt

<https://asiatimes.com/2022/07/why-vietnam-doesnt-squeeze-its-super-rich-tycoons/>

Anh Khoa dịch

01/8/2022

Không giống như việc đàn áp doanh nhân của Trung Quốc, Đảng Cộng sản Việt Nam cho phép các ông chủ tư nhân tích lũy của cải tương đối yên ổn.

So với cuộc đàn áp của Đảng đối với các doanh nhân và doanh nghiệp tư nhân ở Trung Quốc, những ông chủ giàu có ở Việt Nam cho đến nay đã được đối xử một tương đối dễ dãi dưới sự cai trị của cộng sản Hà Nội.

Vì vậy, khi có tin đồn gần đây lan truyền trên mạng xã hội rằng Phạm Nhật Vượng, người giàu nhất Việt Nam và là chủ tịch của Tập đoàn Vingroup, đang gặp rắc rối với chính phủ, làm dấy lên đồn đoán về việc chuẩn bị thanh trừng công ty lớn nhất Việt Nam như Trung Quốc đã làm.

Chiến dịch “đốt lò” của ĐCSVN, được phát động lần đầu tiên vào năm 2016, đã kéo đổ hàng ngàn cán bộ công chức và Đảng viên kể từ đó, gần đây nhất là vì tham nhũng liên quan đến Covid.

Tuy nhiên, đầu tháng này, một phát ngôn viên của Bộ Công an đã phủ nhận những tin đồn về ông Vương trong đó có việc ông ta bị hạn chế đi lại. Tuy nhiên, cũng không nên tin nhiều vào tuyên bố của Bộ Công an làm gì.

Đầu năm nay, Bộ cũng phủ nhận chuyện ông Trịnh Văn Quyết, chủ tịch Tập đoàn FLC, một đại tập đoàn sở hữu hãng hàng không giá rẻ Bamboo Airways, là đối tượng bị điều tra.

Ông Quyết được cho là giàu nhất Việt Nam vào năm 2017 nhưng đến năm 2020 tài sản của ông ta đã giảm mạnh. Ông Quyết bị bắt ngay sau đó vì hành vi thao túng thị trường chứng khoán liên quan đến cổ phiếu của công ty.

Lê Hồng Hiệp, một học giả cao cấp tại Chương trình Nghiên cứu Việt Nam của Viện ISEAS-Yusof Ishak, cho rằng khả năng ông Vương “đã bị thất sủng và sẽ bị chính phủ Việt Nam trừng phạt là rất nhỏ”.

Cho dù Phạm Nhật Vương có an toàn hay không cũng đặt ra câu hỏi về tình trạng hiện tại giữa Đảng Cộng sản và khu vực tư nhân hiện đang phát triển mạnh. Năm 1986, Đảng đã đưa ra các cải cách thị trường tự do, được gọi là “đổi mới”, đã chấm dứt được sự kiểm soát của nhà nước đối với toàn bộ nền kinh tế.

Tổng sản phẩm quốc nội (GDP) của Việt Nam đã tăng từ 26 tỷ đô la Mỹ năm 1986 lên 271 tỷ đô la vào năm 2020 khi Việt Nam chuyển đổi thành một cường quốc xuất khẩu. Theo một ước tính, số lượng người Việt Nam “siêu giàu” có tài sản hơn 30 triệu đô la Mỹ đã tăng 320% từ năm 2000 đến năm 2016, đây là tốc độ tăng trưởng nhanh nhất trên thế giới.

Các cuộc thăm dò dư luận cho thấy người dân Việt Nam đón nhận việc ngày càng có nhiều chủ nghĩa tư bản hơn trong nhà nước do cộng sản điều hành.

Pew Research, một tổ chức tư vấn có trụ sở tại Hoa Kỳ, đã đặt câu hỏi với những người tham gia điều tra trên toàn thế giới vào năm 2006 liệu họ có đồng ý rằng “hầu hết người dân thích kinh tế thị trường tự do hơn dù sẽ có người giàu và người nghèo.”

Ở Hoa Kỳ, 72,1% đồng ý; ở Việt Nam, 95,4% ủng hộ, cho đến nay đây là tỷ lệ cao nhất trong số các quốc gia được thăm dò.

Điều đó rõ ràng chỉ ra những mâu thuẫn trong hệ thống cộng sản lai tư bản, ít nhất là trong việc phân phối của cải. Năm 2013, Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng cảnh báo rằng “sự phân chia giàu nghèo chỉ cho thấy dấu hiệu xấu đi”.

Nhưng các ông trùm Việt Nam cho đến nay vẫn chưa thực sự bị chiến dịch chống tham nhũng của ông Trọng tác động, bởi vì chiến dịch này chủ yếu nhắm vào quan chức chính phủ tham nhũng và các nhà quản lý DNNN, ”ông Hiệp nói với Asia Times.

Ông nói thêm chỉ gần đây một số giám đốc điều hành kinh doanh mới bị nhắm vào. Nhưng chủ yếu là do hoạt động kinh doanh bất hợp pháp của những người này, chứ không phải do ĐCSVN cảm thấy quyền lực của họ bị đe dọa.

Em trai của Phạm Nhật Vượng, Phạm Nhật Vũ, đã bị bắt vào đầu năm 2019 vì tội hối lộ trong một vụ bê bối lâu nay liên quan đến việc Mobifone thu mua một công ty viễn thông tư nhân.

“Tuy nhiên, các công ty dự kiến sẽ ủng hộ sự cai trị của Đảng và tránh xa một số hành vi kinh doanh tham nhũng có thể đe dọa an ninh kinh tế của đất nước hoặc đi ngược lại các chính sách của Đảng”, ông Hiệp nói.

“Cuối cùng, quan chức Đảng và các ông trùm trong nước cần nhau để đạt được các mục tiêu tương ứng: sự tồn tại của chế độ và gia tăng được vốn.”

Các nhà phân tích cho rằng không giống như ở Trung Quốc, khu vực tư nhân và những ông chủ trong khu vực này vẫn còn quá yếu về mặt chính trị để có thể tạo ra bất kỳ mối đe dọa nào đối với sự cai trị của Đảng Cộng sản

“Khu vực tư nhân ở Việt Nam yếu hơn và phụ thuộc nhiều vào nhà nước hơn so với ở Trung Quốc,” Tưởng Vũ, giáo sư khoa học chính trị tại Đại học Oregon cho biết.

“Chỉ có một vài người siêu giàu và tất cả đều làm trong lĩnh vực bất động sản và dịch vụ. Họ không chỉ xây dựng sự giàu có dựa trên mối quan hệ cá nhân và chính trị mà còn phụ thuộc rất nhiều vào các mối liên hệ đó để tồn tại và tiếp tục,” ông Vũ nói thêm. “Doanh nghiệp của họ có thể thống trị một lĩnh vực nhưng lại bị dễ dàng thay thế mà không ảnh hưởng gì đến nền kinh tế.”

Theo một ước tính của Bộ Tài chính từ năm 2020, khoảng 96% các công ty tư nhân của Việt Nam là các doanh nghiệp có quy mô nhỏ hoặc trung bình và phần lớn không có quy mô “trung bình”.

Ông Vũ cũng lưu ý rằng không có ông trùm nào của Việt Nam có mối quan hệ toàn cầu như các ông chủ Trung Quốc đã có được trong những năm qua.

Các nhà phân tích cho biết cho đến nay, đội ngũ cán bộ của ĐCSVN và những ông chủ lớn trong khu vực tư nhân đã đạt được sự cân bằng tương đối.

Đảng cần khu vực tư nhân để kinh tế phát triển, từ đó thu được nhiều tính hợp pháp của đảng với công chúng, và khu vực tư nhân cần Đảng dành cho các quy định ưu đãi, nhượng bộ và tiếp cận thị trường.

Trước Đại hội đảng toàn quốc năm 2021 đã có thông báo rằng Đảng muốn các công ty tư nhân chiếm hơn một nửa nền kinh tế vào năm 2025, tăng từ khoảng 42% vào cuối năm 2020.

Cụ thể hơn, họ cho biết họ muốn có khoảng 1,5 triệu công ty tư nhân chiếm 55% GDP vào năm 2025, so với 700.000 công ty với 42% vào năm 2020.

“Công ty tư nhân đã trở nên quan trọng đối với nền kinh tế, với sự đóng góp ngày càng tăng của họ vào GDP,” Hà Thị Nga, một đại biểu tại đại hội Đảng và Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam, cho biết trong Đại hội. “Vì vậy, điều quan trọng và hoàn toàn đúng là Đảng phải đặt mục tiêu hỗ trợ khu vực tư nhân.”

“Tiến tới, thay vì kiểm chế khu vực tư nhân, đảng có thể sẽ tiếp tục nuôi dưỡng khu vực này để hỗ trợ tăng trưởng kinh tế và giảm nguy cơ phụ thuộc quá nhiều vào khu vực có vốn đầu tư nước ngoài”, ông Hiệp nói.

Khi Tổng Bí thư Trọng đến thăm một nhà máy của VinGroup vào năm 2017, nơi đang xây dựng dây chuyền sản xuất ô tô mới của tập đoàn này, ông ta đã ca ngợi đây là “người tiên phong xây dựng một thương hiệu ô tô Việt Nam”.

Nguyễn Xuân Phúc, hiện là chủ tịch nước, đã nói rõ về tầm quan trọng của VinGroup khi đến thăm một nhà máy vào năm 2019 khi ông đang làm thủ tướng.

Sau khi chạy thử chiếc xe máy điện mới của VinFast vào đầu năm 2019, ông Phúc nói với công chúng rằng “hãy ưu tiên sử dụng hàng Việt Nam”, một dấu hiệu cho thấy nhà nước coi những người siêu giàu này là không thể thiếu trong kế hoạch giảm sự phụ thuộc vào các công ty và đầu tư nước ngoài.

Năm 2018, Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc đã đưa ra một số hạn chế nhập khẩu xe hơi nước ngoài, một động thái đã làm suy yếu VinFast.

Đổi lại cho việc xử lý này, các ông trùm của Việt Nam dự kiến sẽ phục tùng và cố thủ. Không giống như những ông trùm khác, Vương không nổi tiếng với việc tiêu xài xa hoa.

Trong một cuộc phỏng vấn hiếm hoi năm 2019 trên tờ Tuổi Trẻ, một tờ báo nhà nước, ông Vương nói rằng các nguyên tắc cốt lõi của công ty của ông là “lòng yêu nước, kỷ luật và văn minh”.

Tuy nhiên, mối quan hệ đồng nguyên đó có thể không phải lúc nào cũng tồn tại như ngày nay. Khi kinh tế phát triển và trưởng thành, thì lại có thêm nhiều áp lực cải cách.

Tham nhũng và chủ nghĩa duy tân có thể có lợi cho phát triển kinh tế trong giai đoạn đầu, trong quá trình chuyển đổi từ chủ nghĩa cộng sản sang chủ nghĩa tư bản, nhưng sẽ trở nên rắc rối hơn khi các công ty tư nhân phát triển và sự phân chia giàu nghèo rõ ràng hơn.

Bởi vì Việt Nam thiếu luật pháp thực sự hoặc quyền sở hữu tư nhân được xác định rõ ràng, khả năng xung đột đang gia tăng khi ngày càng có nhiều nhận thức rằng không phải tất cả các doanh nghiệp đều bắt buộc phải tuân theo cùng một quy tắc.

Theo ông Nguyễn Khắc Giang, một nhà phân tích tại Đại học Victoria Wellington, các cuộc đàn áp chính thức đối với khu vực tư nhân và các ông trùm của Việt Nam vẫn còn xa vời so với những gì diễn ra ở Trung Quốc nhưng có dấu hiệu cho thấy họ đang tăng tốc.

“Giải quyết tham nhũng trong khu vực tư nhân và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế sẽ là một vấn đề nan giải đối với Đảng bởi vì mô hình phát triển của họ lại phụ thuộc vào tham nhũng, cho dù là tham nhũng vặt, tham ô hoặc ‘tiếp cận tiền.’”

“Tham nhũng là nhiên liệu để điều hành hệ thống”, ông Giang nói. “Kết quả cuối cùng sẽ là sự trừng phạt có chọn lọc đối với một số doanh nhân để làm kiếng, trong khi những doanh nghiệp khác, đặc biệt là một số công ty trọng yếu sẽ không bị ảnh hưởng”, Giang dự đoán.

Theo dõi David Hutt trên Twitter: @davidhuttjourn

Nguồn: Asia Times

<https://vietnamthoibao.org>